

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013. Prezenta traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă în niciun fel Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul acestui document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

SECȚIA A DOUA

CAUZA ER ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA TURCIEI

(Cererea nr. 23016/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

31 Iulie 2012

DEFINITIVĂ

31/10/2012

Această hotărâre a devenit definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție. Poate fi supusă unor modificări de formă.

În cauza Er și alții împotriva Turciei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), reunită într-o cameră compusă din:

Françoise Tulkens, președinte,

Danutė Jočienė,

Dragoljub Popović,

Isabelle Berro-Lefèvre,

András Sajó,

Isil Karakas,

Guido Raimondi, judecători,

și Stanley Naismith, grefier de secție,

După ce a deliberat în camera de consiliu la data de 3 iulie 2012,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 23016/04) introdusă în fața Curții împotriva Republicii Turcia, în temeiul articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ("Convenția"), de către nouă cetățeni turci, dl. Mehmet Er, doamna Gülşen Er, domnul Islam Er, dl Adnan Er, domnul Hızır Er, dna Hatice Er, doamna Belkisa Er, domnul Ali Er și dna Mumi Er ("reclamanții"), la 16 mai 2004.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl Mikail Demiroğlu, un avocat din Hakkari. Guvernul turc ("Guvernul") a fost reprezentat de către Agentul său.

3. Reclamanții au susținut în special că, în urma detenției sale de către jandarmi ruda acestora, Ahmet Er, a dispărut în circumstanțe ce antrenează responsabilitatea statului pârât în temeiul articolelor 2, 3, 5 și 13 din Convenție.

4. Pe data de 26 februarie 2008, Curtea a decis să comunice cererea Guvernului și să se pronunțe cu privire la admisibilitatea și fondul cererii în același timp (articolul 29 § 1).

ÎN FAPT**CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamanții s-au născut în 1980, 1974, 1978, 1984, 1989, 1990, 1994, 1954 și, respectiv, 1953 și locuiesc în Hakkari. Primii șapte reclamanți sunt copiii domnului Ahmet Er, care a dispărut în iulie 1995, iar ceilalți doi reclamanți sunt frații lui. La momentul dispariției sale, Ahmet Er avea vârsta de 44 de ani.

A. Introducere

6. Părțile au versiuni diferite asupra situației de fapt. Situația prezentată de către reclamanți figurează în secțiunea B infra. Prezentarea Guvernului figurează în secțiunea C infra. Documentele justificative prezentate de către reclamanți și de către Guvern sunt rezumate în secțiunea D.

B. Susținerile reclamanților cu privire la situația de fapt

7. La data de 14 iulie 1995, a avut loc o ciocnire armată între membrii PKK și membri ai forțelor de securitate în satul Kurudere, care aparține din punct de vedere administrativ de orașul Çukurca din sud-estul Turciei. După incident, soldații i-au transportat pe Ahmet Er și o rudă mai în vârstă a reclamanților, Hacı Mehrap Er, de la Kurudere la secția de jandarmi din Işiklii.

8. În aceeași zi, reclamanții l-au sesizat pe procurorul din Çukurca cu privire la incident.

9. Hacı Mehrap Er a fost eliberat la data de 15 iulie 1995, dar nu s-a mai auzit nimic despre Ahmet Er.

C. Susținerile Guvernului cu privire la situația de fapt

10. Guvernul a susținut că Ahmet Er nu a fost reținut de către jandarmi. El i-a ajutat pe soldați în căutarea de mine de teren amplasate în zonă de către teroriști și a fost eliberat după întoarcerea soldaților în cazărmi.

11. O anchetă efectivă realizată de către autoritățile judiciare au arătat că în urma eliberării sale, Ahmet Er s-a alăturat teroriștilor din nordul Irakului.

D. Documentele justificative prezentate de către părți

12. Din documentele prezentate de către părți reies următoarele informații.

13. La data de 14 iulie 1995, domnul Ali Er, fratele lui Ahmet Er și unul dintre reclamanți, l-a informat în scris pe procurorul de la Çukurca despre dispariția fratelui său. De asemenea, el a declarat că familia se teme pentru viața lui Ahmet Er și a cerut ajutorul parchetului.

14. La 16 iulie 1995, procurorul din Çukurca a consemnat într-un raport o convorbire telefonică pe care o avusese cu maiorul CY de la postul de commando din Çukurca, care fusese comandantul responsabil pentru operațiunea desfășurată la data de 14 iulie. Maiorul i-a spus procurorului că Ahmet Er a fost luat din satul său de către soldați la 14 iulie pentru a-i ajuta în operațiuni. A fost eliberat la data de 16 iulie 1995 într-o zonă din apropierea satului Narlı.

15. La 18 iulie 1995, Ali Er a sesizat guvernatorul și procurorul din Çukurca. A declarat că fratele său, Ahmet Er, nu a fost eliberat, contrar

informațiilor furnizate de către procurorul din Çukurca la data de 16 iulie. A adăugat că a încercat fără succes să-și găsească fratele său în satele și orașele din jur.

16. În aceeași zi, procurorul din Çukurca a deschis o anchetă cu privire la dispariția lui Ahmet Er și a solicitat informații cu privire la acest caz și la soarta lui Ahmet Er jandarmeriei și postului de comando din Çukurca. Procurorul le-a amintit autorităților militare că dacă Ahmet Er era în custodia lor, aveau nevoie de autorizarea procurorului pentru menținerea acestuia în detenție.

17. La data de 1 august 1995, comandantul jandarmeriei din Çukurca, căpitanul S.A.U, a răspuns la scrisoarea procurorului din Çukurca și l-a informat că Ahmet Er nu a fost reținut la sediul jandarmeriei. Satul Kurudere fusese evacuat din motive de securitate și, prin urmare, îi era imposibil să-l găsească pe Ahmet Er.

18. Postul de comando din Çukurca nu a răspuns la cererea de informații a procurorului din Çukurca, prin urmare, acesta a reiterat cererea printr-o scrisoare din 25 august 1995. Procurorul a făcut referire și la conversația telefonică avută cu maiorul C.Y. (a se vedea punctul 14 de mai sus), și a cerut postului de comando să-l informeze cu exactitate unde anume a fost eliberat Ahmet Er și dacă au existat martori oculari la acest eveniment.

19. Într-o scrisoare din 22 septembrie 1995, un ofițer militar de la postul de comando din Çukurca l-a informat pe procurorul că Ahmet Er și "o rudă a sa mai în vârstă", au fost luați din satul lor de către soldați la data de 14 iulie 1995 pentru a-i ajuta în calitate de ghizi în zonă. Cei doi bărbați i-au ajutat pe soldați să localizeze un număr de mine terestre din zonă și apoi "au plecat în jur de ora 15" în aceeași zi. Nu s-au întocmit documente cu privire la cei doi bărbați, deoarece aceștia nu au fost arestați sau reținuți.

20. La 16 octombrie 1995, un procuror l-a audiat pe reclamantul Ali Er, care a reiterat faptul că fratele său, Ahmet a fost luat din satul lor de către soldați, la 14 iulie 1995. Locotenentul jandarm care a însoțit soldații l-a palmuit chiar pe fratele său în fața sătenilor înainte de a lua. În urma acestui incident sătenii au părăsit satul aceeași zi, dar unchiul mai în vârstă al reclamantului, Hacı Mehrap Er, a rămas să-l aștepte pe Ahmet. Acesta din urmă a revenit în sat împreună cu soldații aceeași seară, foarte tulburat. Soldații i-au luat atunci atât pe Ahmet cât și pe Hacı Mehrap Er la secția de jandarmerie din Işıklı, unde au fost legați de un stâlp până dimineața următoare. Cei doi bărbați au fost, de asemenea, bătuți. Dimineata următoare Hacı Mehrap Er și alți doi săteni care fuseseră luați de către soldații au fost eliberați. Potrivit unchiului său, Ahmet era inconștient când a plecat el. În plus, Fettah Arslan, un alt sătean, l-a văzut pe fratele reclamantului fiind luat de la secția de jandarmi Işıklı de către o unitate de comando într-un vehicul militar.

21. Procurorul i-a convocat pe Hacı Mehrap Er și Fettah Arslan. Pe 23 octombrie 1995, Fettah Arslan i-a spus procurorului că l-a văzut pe Ahmet Er într-un vehicul militar purtând cătușe.

22. La data de 25 octombrie 1995, Hacı Mehrap Er a spus procurorului că în ziua incidentului sătenii se pregăteau să părăsească satul, după cum li se ordonase de către militari. Cu toate acestea, unii membri PKK, care auziseră despre evacuare și despre prezența soldaților, i-au atacat pe soldați. În timpul conflictului armat care a urmat, Ahmet Er a încercat să părăsească satul pentru a-și căuta fiul, care era pe câmp. Cu toate acestea, soldații au interpretat greșit intențiile lui Ahmet Er și l-au dus la postul de jandarmi din Işıklı. Ulterior, Hacı Mehrap Er a fost și el dus la aceeași secție de jandarmerie, unde el și Ahmet au fost legați de un stâlp și bătuți. Soldații i-au udat, de asemenea, cu apă fierbinte. Oasele picioarelor lui Ahmet au fost rupte cu o piatră. În timp ce Hacı Mehrap Er era eliberat în dimineața următoare, Ahmet era târât de zece sau unsprezece soldați. Când s-a întors în sat, soldații îl arseseră deja.

23. După două încercări nereușite de a-l convoca în biroul său, procurorul l-a interogat în cele din urmă pe maiorul C.Y. de la postul de comando din Çukurca la 14 decembrie 1995. Maiorul i-a confirmat că auzise că Ahmet Er a fost luat din sat de către soldații săi la 14 iulie 1995 în calitate de ghid în zonă. După o convorbire telefonică cu procurorul a ordonat eliberarea lui Ahmet Er. Cu toate acestea, mai târziu, a aflat că persoana eliberată la ordinele lui nu era Ahmet Er. Maiorul C.Y. a adăugat că nu știe dacă Ahmet Er a fost reținut de către soldații săi.

24. Prim-locotenentul H.Ö., responsabilul uneia dintre cele trei unități de soldați care au luat parte la operațiunea din data de 14 iulie 1995, a fost interogat de procuror la data de 1 februarie 1996. Locotenentul a confirmat faptul că el și soldații săi au plecat la Kurudere în ziua incidentului. În urma unui conflict armat cu membrii PKK, în care un ofițer a fost ucis și doi soldați răniți, l-au văzut pe Ahmet Er fugind din sat. Câțiva soldați au fost trimiși să-l prindă. Soldații l-au prins și "l-au fi palmuit de câteva ori", crezând că Ahmet Er a ajutat PKK. Ahmet Er i-a ajutat ulterior pe soldați să găsească mine terestre. Pe drum l-au văzut pe Hacı Mehrap Er, care a cerut permisiunea de a merge cu soldații. I-au luat atunci pe Ahmet Er și Hacı Mehrap Er la postul de jandarmi din Işıklı. Locotenentul a telefonat ofițerilor săi superiori de la batalionul central și le-a spus despre cei doi bărbați. Ofițerii i-au spus că nu era necesar ca persoanele să fie reținute, deoarece nu existau probe împotriva lor. Ahmet și Hacı Mehrap au petrecut noaptea cu soldații de la postul de jandarmi din Işıklı. E posibil ca soldații "să se fi supărat pe cei doi bărbați și să-i fi palmuit", dar nu au fost torturați și nu i s-au rupt oasele picioarelor lui Ahmet, așa cum s-a pretins. În ziua următoare "omul în vârstă" a fost eliberat în preajma postului de jandarmi și Ahmet Er a fost eliberat aproximativ la aproximativ 200 de metri distanță de acesta.

25. Prim-locotenentul Ș.Ö., responsabil de o altă unitate aflată la fața locului în ziua incidentului a dat o declarație similară procurorului.

26. La data de 2 februarie 1996, procurorul a interogat alți patru ofițeri de jandarmerie, care au luat parte la operațiunea din la 14 iulie 1995. Ofițerii au confirmat faptul că i-au luat pe Ahmet Er și Hacı Mehrap Er la postul de jandarmi din Işıklı, dar au negat că i-au maltratat. Au susținut că cei doi bărbați au fost eliberați în ziua următoare și au adăugat că Ahmet Er chiar le-a făcut cu mâna când el a fost eliberat. Ofițerii au spus, de asemenea, procurorului că este posibil ca Ahmet Er să se fi alăturat ulterior PKK.

27. La data de 16 februarie 1996, procurorul din Çukurca a cerut ca Ahmet Er să fie găsit și să i se facă un raport la fiecare trei luni. În ordinul său procurorul a declarat că Ahmet Er nu a fost arestat de către soldați, ci că a fost luate de către aceștia pentru a acționa ca ghid în zonă. De asemenea, el a afirmat că, deoarece doi dintre fiii lui Ahmet Er au aderat la PKK, era posibil ca și el să se fi alăturat mișcării.

28. Din documente reiese că poliția și soldații l-au căutat fără succes pe Ahmet Er și au informat procurorul despre căutările lor, la intervale regulate, până la data de 2 octombrie 2000. La data de 1 februarie 2001, procurorul a solicitat poliției din Çukurca să continue căutarea. După scrisoarea procurorului poliția a continuat să informeze procurorul la intervale de două luni despre căutarea pretenții pentru Ahmet Er.

29. La 3 mai 2002, primul reclamant, Mehmet Er, a sesizat Tribunalul de primă instanță din Hakkari, susținând că tatăl său a dispărut în condiții care-i puneau viața în pericol, la data de 14 iulie 1995, și că nu s-a mai auzit nimic despre el începând cu acea dată. Reclamantul a cerut instanței să pronunțe o decizie care să ateste că tatăl său este presupus mort. Această cerere a fost admisă la data de 29 mai 2003. La 24 februarie 2004, custodia celor trei copii minori ai lui Ahmet Er - reclamanții Hızır Er, Hatice Er și Belkisa Er - a fost acordată fratelui lor mai mare, Islam Er, care este, de asemenea, unul dintre reclamanți.

30. La 10 decembrie 2003, procurorul din Çukurca a emis o decizie care atesta că, în conformitate cu afirmațiile martorilor oculari, Ahmet Er a fost văzut ultima dată într-o zonă militară, unde a fost "torturat de către soldați". Prin urmare, armata era responsabilă pentru incidentele în cauză și procurorul militar din orașul Van avea competența de a continua ancheta.

31. Procurorul militar din Van a început ancheta la data de 14 ianuarie 2004 prin solicitarea de informații de la unitățile militare locale dacă au vești despre Ahmet Er și dacă acesta avea fii care să fie membri PKK. De asemenea, el a cerut informări periodice la fiecare trei luni.

32. La 10 februarie 2004, unitățile militare au informat procurorul militar că, potrivit informațiilor obținute de la ofițerii de informații secrete, Ahmet Er a fost luat din satul său de către soldați. După eliberarea sa la data de 16 iulie 1995, Ahmet Er a plecat în nordul Irakului să se alăture PKK. Nu s-a mai auzit nimic despre el de la acea dată.

33. La data de 17 februarie 2004, procurorul militar i-a audiat pe reclamantul Ali Er și pe Hacı Mehrap Er. Ambii au reiterat informațiile pe care le furnizaseră deja procurorului din Çukurca.

34. La data de 3 martie 2004, reprezentantul reclamanților a solicitat informații despre ancheta procurorului din Çukurca. El a fost informat cu privire la transferul anchetei la biroul procurorului militar din Van.

35. La intervale regulate, între 7 aprilie 2004 și 23 noiembrie 2005, opt copii identice ale unui document care atesta că Ahmet Er s-a alăturat PKK au fost semnate de către diverși ofițeri și trimise procurorului militar din Van, ca urmare a cererii sale din 14 ianuarie 2004 (a se vedea punctul 31 de mai sus).

36. La 28 iulie 2005, procurorul militar a decis că nici el nu avea competența de a investiga dispariția. În decizia sa, procurorul a rezumat măsurile luate în cadrul anchetei și a declarat că, la data de 14 iulie 1995, Ahmet Er s-a comportat în mod suspect și a fost reținut de către soldați. El a fost apoi luat în diverse locuri unde a arătat explozivi militari amplasați de către membri PKK. Soldații l-au dus apoi la cazarmă. Procurorul militar a conchis că, prin luarea lui Ahmet Er la cazarmă în scopul de a-l interoga, soldații și-au îndeplinit funcțiile judiciare, mai degrabă decât cele militare. Procurorii militari pot investiga doar infracțiunile comise de către membri ai forțelor armate în exercitarea atribuțiilor lor militare. Prin urmare, procurorii civili au competența de a continua ancheta. Prin urmare, dosarul a fost trimis înapoi la biroul procurorului din Çukurca.

37. Procurorul din Çukurca a continuat ancheta prin emiterea unui ordin ca jandarmii să continue să-l caute pe Ahmet Er.

38. La 15 decembrie 2005, procurorul din Çukurca a rezumat ancheta într-un raport. Potrivit raportului, la data de 14 iulie 1995, Ahmet Er a avut un comportament suspect și, prin urmare, au fost reținut de către soldați. El i-a asistat apoi pe soldați în localizarea a două mine. El a rămas la postul de jandarmerie din Işıklı și a fost "eliberat" la data de 16 iulie 1995. Potrivit investigațiilor "secrete" efectuate de către jandarmi, Ahmet Er s-a alăturat PKK după eliberare. Procurorul din Çukurca a conchis că biroul procurorului din Van avea competența de a continua ancheta, și i-a trimis acestuia dosarul de anchetă.

39. La data de 5 ianuarie 2006, un procuror din Van a emis un mandat de căutare și arestare pe numele lui Ahmet Er pentru infracțiunea de apartenență la o organizație ilegală, și anume PKK.

40. Ca răspuns la o solicitare a jandarmeriei din Çukurca, procurorul din Van a remarcat într-o scrisoare din 29 martie 2006 că faptul că familia lui Ahmet Er obținuse o decizie din partea unui tribunal civil prin care acesta era presupus decedat nu înseamnă că Ahmet Er era, într-adevăr, decedat. El a decis că procedura de căutare a lui Ahmet Er ar trebui să continue cu scopul de a-l aresta în temeiul mandatului din data de 5 ianuarie 2006.

41. La date ulterioare, jandarmeria din Çukurca a informat procurorul din Van că eforturile lor de a-l găsi și aresta pe Ahmet Er au eșuat.

ÎN DREPT

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 2 DIN CONVENȚIE

42. Reclamanții au pretins că membri ai forțelor armate erau răspunzători pentru dispariția rudei lor, care, în opinia lor, ar trebui să fie presupusă decedată cu încălcarea articolului 2 din Convenție. În temeiul aceleiași prevederi, au susținut, de asemenea, că autoritățile nu efectuat o anchetă efectivă cu privire la dispariția lui Ahmet Er.

43. Articolul 2 din Convenție prevede:

"1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Nimeni nu poate fi lipsit de viață sa în mod intenționat, decât în executarea unei pedepse pronunțată de o către o instanță după condamnarea pentru o infracțiune pentru care această sancțiune este prevăzută de lege.

2. Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în aceasta ar rezulta din utilizarea forței, care nu este mai mare decât este absolut necesar:

- (a) în apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
- (b) pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;
- (c) în acțiune în mod legal adoptată în scopul de a opri o revoltă sau o insurecție."

44. Guvernul a contestat acest argument.

A. Cu privire la admisibilitate

45. Guvernul a susținut că reclamanții nu au epuizat căile de recurs interne în sensul articolului 35 § 1 din Convenție. În acest sens, au invocat decizia în cauza *Uca c. Turciei* ((dec.), nr 3743/06, 29 aprilie 2008), și a susținut că reclamanții ar fi putut solicita despăgubiri în temeiul Legii din 2004 privind despăgubirile pentru pierderile cauzate de terorism și luptă împotriva terorismului (a se vedea *İçyer c. Turciei* (dec.), nr. 18888/02, § 44, CEDO 2006 I).

46. Guvernul a susținut, în subsidiar, că reclamanții nu s-au conformat termenului de șase luni pentru introducerea cererii, în conformitate cu articolul 35 § 1 din Convenție. În acest sens, Guvernul a susținut că reclamanții ar fi trebuit să formuleze cererea în fața Curții în termen de șase

luni de la pronunțarea hotărârii Tribunalului civil din Hakkari din 29 mai 2003 (a se vedea punctul 29 de mai sus). Referindu-se la *Kınış c. Turciei* ((dec.), nr. 13635/ 04, 28 iunie 2005) și *Aydın și alții c. Turciei* ((dec.) nr. 46231/99, 26 mai 2005), Guvernul a susținut că la pronunțarea hotărârii Tribunalului de primă instanță din Hakkari prin care Ahmet Er era prezumat decedat, reclamantul ar fi trebuit să-și dea seama că nu mai este posibil să fie găsit în viață.

47. Reclamantul au contestat argumentele Guvernului și au susținut că hotărârea cu privire la moartea prezumată a lui Ahmet Er a fost obținută în legătură cu moștenirea; nu a avut nicio influență asupra anchetei penale desfășurată cu privire la dispariția sa. Ei au susținut, de asemenea, că în urma dispariției lui Ahmet Er și distrugerea satului lor de către forțele de ordine, au fost nevoiți să-și abandoneze casa și satul și să se mute la Hakkari. La momentul incidentului unii dintre reclamanți erau foarte tineri. Mai mult decât atât, ei erau oameni săraci și needucați și nu-și cunoșteau drepturile. Doar câțiva ani după ce s-au mutat la Hakkari au fost în măsură să-și angajeze un avocat.

48. În ceea ce privește excepția Guvernului privind nesolicitarea de despăgubiri de către reclamanți, Curtea amintește faptul că argumentul întemeiat pe decizia menționată mai sus *Uca* a fost deja examinat și respins în alte două cazuri care priveau, de asemenea, problema dreptului la viață (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Gasyak și alții c. Turciei*, nr. 27872/03, §§ 66-72, 13 octombrie 2009, și *Fadime și Turan Karabulut c. Turciei*, nr. 23872/04., § 38, 27 mai 2010). Se constată că nu există circumstanțe speciale, în speță, pentru care Curtea să nu aibă aceeași abordare și în cauza de față.

49. De asemenea, Curtea nu poate achiesa la susținerea Guvernului conform căreia perioada de șase luni a început să curgă la 29 mai 2003, atunci când Tribunalul de primă instanță din Hakkari a pronunțat hotărârea prin care Ahmet Er era prezumat decedat. Se observă, în acest sens, că în conformitate cu legislația națională aplicabilă, reclamantul au formulat acțiunea de stabilire a prezumției de moarte cu scopul de rezolva problema proprietății presupusului defunct și a custodiei celor trei copii minori ai acestuia.

50. Mai mult decât atât, obligația de a răspunde pentru dispariție și de a identifica și a urmări orice autor de acte ilegale, precum și obligația procedurală de a investiga, nu pot lua sfârșit prin descoperirea cadavrului sau prin prezumția de moarte (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Varnava și alții c. Turciei* [MC], nr. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 și 16073/90, § 145, CEDO 2009). Chiar un procuror a considerat că faptul că s-a pronunțat o hotărâre prin care se prezuma decesul de către o instanță civilă nu înseamnă că Ahmet Er era într-adevăr decedat și a dispus continuarea căutărilor (a se vedea paragraful 40 supra).

51. Având în vedere cele de mai sus, Curtea conchide că procedurile interne referitoare la pronunțarea hotărârii de prezumție de moarte nu poate avea un impact asupra problemei respectării termenului de șase luni. Ceea ce rămâne de competența Curții este să examineze dacă reclamantilor li se poate imputa faptul că au așteptat aproape nouă ani de la dispariția lui Ahmet Er înainte de a formula cererea în fața Curții.

52. Curtea reiterează că, în conformitate cu jurisprudența privind regula de șase luni, în cazurile privind privarea de viață, în cazul în care nu sunt disponibile căi de recurs sau, dacă acestea sunt considerate a fi ineficace, termenul de șase luni, în principiu, începe să curgă de la data actului de care reclamantii se plâng. Pot exista cazuri excepționale, când un reclamant recurge la o cale de recurs internă și ulterior devine conștient, sau ar fi trebuit să devină conștient, de circumstanțele care fac ca acest remediu să fie inefficient. Într-o astfel de situație, termenul de șase luni poate fi calculat din momentul în care reclamantul devine conștient, sau ar fi trebuit să devină conștient, de aceste circumstanțe (a se vedea *Hazar și alții c. Turciei* (dec.), nr. 62566/00, 10 ianuarie 2002; *Bulut și Yavuz c. Turciei* (dec.), nr. 73065/01, 28 mai 2002; și *Bayram și Yıldırım c. Turciei* (dec.), nr. 38587/97, CEDO 2002-III)..

53. Deciziile menționate de Guvern (a se vedea punctul 46 de mai sus), în susținerea argumentului că reclamantii ar fi trebuit să devină conștienți de lipsa de eficiență a căilor de recurs interne într-o etapă anterioară, cum ar fi deciziile menționate în alineatul precedent, se referă la asasinările ilegale, în cazul cărora natura și obiectivele anchetelor diferă de cele ale anchetelor privind dispariții.

54. În investigațiile privind asasinat, probele esențiale sunt, de obicei, la dispoziția autorităților de anchetă încă de la începutul acesteia. Cadavrul victimei, locul comiterii faptei, martorii oculari și armele folosite în comiterea infracțiunii, cum ar fi gloanțele și cartușele utilizate, pun anchetatorii într-o poziție confortabilă oferindu-le indicii încă din primele etape ale anchetei. Astfel, în cazul în care autoritățile naționale, în ciuda unor astfel de piste, nu încep să ia măsuri semnificative pentru a le urmări, sau dacă ancheta pierde repede impuls, se poate aștepta în mod rezonabil din partea reclamantilor ca aceștia să devină conștienți de ineficiența anchetei și să-și formuleze cererea în fața Curții, fără întârzieri nejustificate.

55. În cele mai multe cazuri de dispariție, pe de altă parte, autoritățile de anchetă trebuie să înceapă cu dovezi foarte puține și trebuie să caute dovezi în scopul de a depista persoana dispărută sau de a descoperi soarta ei. Dovezi cruciale nu pot ieși la lumină până mai târziu (a se vedea *Varnava și alții*, citată mai sus, § 162).

56. În plus, spre deosebire de o anchetă cu privire la un asasinat, o anchetă cu privire la o dispariție nu servește unicul scop de a stabili circumstanțele și de a găsi și pedepsi infractorul. Diferența esențială în cazul anchetelor cu privire la dispariții este faptul că, prin efectuarea unei anchete,

autoritățile urmăresc, de asemenea, să găsească persoana dispărută sau să afle ce s-a întâmplat cu ea. Astfel, după cum Curtea a statuat în hotărârea sa în *Varnava și alții*, citată anterior, în cazurile de dispariție în care există o stare de ignoranță și incertitudine cu privire la ceea ce s-a întâmplat, dacă nu o ascundere deliberată și o obstrucționare din partea unor autorități, situația este mai puțin clară în comparație cu cazurile de asasinat. Este mult mai dificil pentru rudele celor dispăruți de a evalua ceea ce se întâmplă sau ceea ce poate fi de așteptat să se întâmple. Trebuie să se țină cont și de incertitudinea și confuzia care se instalează în urma unei dispariții (ibid.).

57. În plus, astfel cum a statuat Curtea în *Varnava și alții*, există două alte motive care justifică o abordare mai puțin rigidă atunci când se examinează problema conformității cu termenul de șase luni în cazurile de dispariție. În primul rând, există un consens în dreptul internațional că ar trebui să fie posibil să se urmărească în justiție autorii acestor infracțiuni chiar mai mulți ani după desfășurarea evenimentelor. Natura gravă a disparițiilor implică faptul că standardul de celeritate care se așteaptă de la rude nu poate fi prea riguros, în contextul protecției oferite de Convenție (a se vedea *Varnava și alții*, citată mai sus, § § 162-164). În această privință, Curtea observă, de asemenea, că dosarul a fost transmis unui procuror militar care a început o nouă anchetă în anul 2004. În cursul anchetei procurorul militar a solicitat informații suplimentare de la unitățile militare locale și a audiat unul dintre reclamanți și doi martori oculari. În al doilea rând, în conformitate cu principiul subsidiarității, este dezirabil ca ancheta să fie efectuată, pe cât posibil, la nivel național. Este în interesul reclamantului și al eficacității sistemului Convenției ca autoritățile naționale, care sunt cel mai bine plasate pentru a face acest lucru, să acționeze pentru a remedia orice pretinsă încălcare a Convenției.

58. La punctul 166 din hotărârea sa în *Varnava și alții*, Curtea a considerat după cum urmează:

"Într-o situație complexă de dispariție, ca și în prezenta cauză, rezultând într-o situație de conflict internațional, în care se susține că nu a existat o anchetă sau un contact semnificativ cu autoritățile, poate fi de așteptat ca rudele să formuleze cererea în termen de mai mulți ani de la incident. Dacă există o anchetă, chiar dacă sporadică și afectată de probleme, rudele pot aștepta în mod rezonabil câțiva ani până când speranța unor progrese să se evapore. În cazul în care au trecut mai mult de zece ani, reclamanții ar trebui, în general, să demonstreze în mod convingător că avut loc niște acte de anchetă și că s-au realizat oarece progrese pentru a justifica cu care au venit la Strasbourg. Exigențe mai mari s-ar aplica în cazurile în care reclamanții au acces direct la autoritățile interne de anchetă. "

59. În cauza de față, Curtea notează că reclamanții au formulat cererea în fața Curții în termen de zece ani de la dispariția rudei lor. Pentru a stabili dacă au respectat exigențele mai stricte impuse de Curte cu privire la accesul direct al acestora la autoritățile de anchetă, Curtea observă că reclamanții au informat procurorul imediat cu privire la deținerea rudei lor

de către militari. Ulterior, au cooperat cu procurorul și au adus în fața acestuia martori oculari. Ancheta inițiată de către procuror a fost continuată în mod activ până la 16 februarie 1996. S-au luat măsuri suplimentare în cadrul anchetei după ce procurorul civil a decis la 10 decembrie 2003 că procurorii militari au competența de a continua ancheta. În cursul anchetei nou începute în 2004, procurorul militar a solicitat informații suplimentare din partea unităților militare locale și a chemat pe unul dintre reclamanți și pe doi martori oculari în biroul lui. Familia și martorii oculari au cooperat cu procurorul militar și au dat declarații (a se vedea punctul 33 supra). Un avocat desemnat de către reclamanți în acest stadiu al procedurii a contactat, de asemenea, procurorii și a solicitat informații despre anchetă (a se vedea punctul 34 supra).

60. Astfel, Curtea consideră că s-a efectuat în perioada în cauză o anchetă, chiar dacă una sporadică (a se vedea *Varnava și alții*, citată mai sus, § 166), și că reclamanții au făcut tot ce se putea aștepta de la ei pentru a asista autoritățile în demersul lor. În continuare, Curtea consideră că decizia adoptată în 2003 de către procurorul civil, care a considerat că dovezile privind implicarea militară în dispariția rudei reclamanților erau credibile, precum și ancheta ulterioară inițiată de către procurorul militar, trebuie să fie considerate ca promițătoare pentru reclamanți. Având în vedere cele de mai sus, Curtea constată că reclamanții au manifestat diligența necesară prin aceea că au așteptat ca ancheta în curs să dea rezultate, și respinge excepția Guvernului cu privire la inadmisibilitatea prezentei cereri pentru nerespectarea termenului de șase luni.

61. De asemenea, Curtea constată că plângerea nu este în mod vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 din Convenție. În continuare, Curtea constată că aceasta nu este inadmisibilă pe niciun alt temei. Prin urmare, trebuie declarată admisibilă.

B. Cu privire la fond

62. Reclamanții și-au menținut afirmațiile și au susținut, în special, că, chiar presupunând că ruda lor a fost luată de către soldați ca ghid, soldații ar fi trebuit să respecte procedura aplicabilă prin înregistrarea oficială a momentului intrării și a ieșirii din jandarmerie a lui Ahmet și ar fi trebuit să se asigure este eliberat după ce a fost examinat de către un medic.

63. Guvernul a susținut că, Ahmet Er a fost luat în custodie după o ciocnire între membri ai forțelor de ordine și teroriști. El a ajutat ulterior soldații la localizarea unui număr de mine antipersonal plantate de către teroriști. După sosirea lor la postul de jandarmi și un număr de verificări de rutină, soldații l-au eliberat pe Ahmet Er.

64. Potrivit Guvernului, din examinarea dosarului nu reiese concluzia că Ahmet Er a murit. După eliberarea sa, el s-a alăturat teroriștilor din nordul Irakului.

65. În opinia Guvernului, deoarece Ahmet Er nu a fost luat în custodie publică nu ar fi fost necesar să se ia măsurile procedurale aplicabile persoanelor reținute. În urma dispariției lui Ahmet Er și la cererea rudelor sale, s-a efectuat o anchetă efectivă în timpul căreia s-au audiat martori și membri ai forțelor de securitate. Nu există nicio obligație în sarcina autorităților naționale de a găsi o persoană care nu mai era în țară.

1. Evaluarea Curții

66. Curtea reiterează faptul că autoritățile naționale sunt responsabile pentru bunăstarea persoanelor aflate în custodia lor și că statul pârât are sarcina de a oferi o explicație plauzibilă pentru orice leziuni, decese și dispariții care au loc în custodia autorităților (a se vedea, respectiv, *Selmouni împotriva Franței* [MC], nr. 25803/94, § 87, CEDO 1999-V.; *Salman v. Turcia* [MC], nr. 21986/93, § 99, CEDO 2000 VII.. și *Tanis și alții împotriva Turciei*, nr. 65899/01, § 160, CEDO 2005-VIII).

67. Curtea notează că părțile nu contestă faptul că ruda reclamantilor, Ahmet Er, a fost condusă de către soldați la postul de jandarmi la data de 14 iulie 1995. În această privință, Curtea notează că un număr de ofițeri militari au recunoscut, de asemenea, că Ahmet Er a fost dus la secția de jandarmerie (a se vedea punctele 14 și 26-27 de mai sus). Ceea ce este contestat este faptul dacă el a fost eliberat la data de 16 iulie 1995, astfel cum susține Guvernul.

68. În această privință, Curtea nu poate accepta argumentul Guvernului potrivit căruia, deoarece Ahmet Er nu a fost luat în custodie publică, nu ar fi fost necesar să se ia măsurile procedurale aplicabile persoanei reținute.

69. În acest context, Curtea constată că nelegalitatea detenției persoanelor din sud-estul Turciei fără ca reținerea acestora să fie înregistrată a fost constatată de către Curte în hotărâri anterioare (a se vedea, printre altele, *Orhan v. Turcia*, nr. 25656/94, § 372, 18 iunie 2002). Într-un număr de hotărâri ale sale, Curtea a constatat neîndeplinirea obligațiilor de către membrii forțelor armate de a ține evidențe adecvate cu privire la rețineri și detenții și a conchis că deficiențele în păstrarea unor astfel de înregistrări atestă absența unor măsuri eficiente de protecție împotriva riscului de dispariție a persoanelor fizice în detenție (ibid., § § 313 și 372, precum și cazurile citate; a se vedea, de asemenea, *Çiçek v. Turcia*, nr. 25704/94, § 137, 27 februarie 2001.). Astfel, Curtea nu poate accepta distincția nesatisfăcătoare și arbitrară trasată de către Guvern între a fi luat în custodie publică și de a fi dus la postul de jandarmi pentru a-i ajuta pe militari (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Çiçek*, citată mai sus, § 137).

70. Curtea va examina caracterul ilegal al detenției lui Ahmet Er la postul de jandarmi atunci când va examina plângerea în temeiul articolului 5 din Convenție (a se vedea punctele 98-105 supra). Este suficient să se constate în acest stadiu că, în sensul articolului 2 din Convenție, pentru a se

considera că o persoană este reținută nu este nevoie să se apeleze la examinarea normelor de procedură aplicabile la nivel național. Obligația de a veghea la bunăstarea unui deținut există chiar și atunci când nu s-a demonstrat faptul că persoana a fost luată în custodie de către autorități, dacă se constată că persoana respectivă fost oficial citată de armată sau de poliție, a intrat într-un loc sub controlul lor și nu a mai fost văzută de atunci. În astfel de circumstanțe, este sarcina Guvernului să ofere o explicație plauzibilă cu privire la ceea ce s-a întâmplat la sediile acestora și de a arăta că persoana în cauză nu a fost reținută de către autorități, ci a părăsit sediile instituțiilor respective fără a fi private de libertate (a se vedea *Tanis și alții*, citată mai sus, § 160).

71. După cum a precizat Curtea în hotărârea sa în *Tanis și alții*, obligația autorităților de a răspunde de soarta unei persoane deținute continuă până când se demonstrează că persoana a fost eliberată. În mod similar, în hotărârea sa în cauza *Süheyla Aydın împotriva Turciei* (nr. 25660/94, § 154, 24 mai 2005), care privea uciderea ilegală a soțului doamnei Aydın după ce el ar fi fost eliberat din custodia poliției, Curtea a statuat faptul că lipsa unui document oficial care să ateste eliberarea a însemnat că Guvernul nu a reușit să-și îndeplinească sarcina de a dovedi că domnul Aydın a fost într-adevăr eliberat, și a găsit statul pârât responsabil pentru uciderea acestuia.

72. Pentru a ajunge la această concluzie în *Süheyla Aydın*, Curtea a avut în vedere articolul 11 din Declarația privind protecția tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate (Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite 47/133 din 18 decembrie 1992), care prevede că "[a] toate persoanele private de libertate trebuie să fie eliberate într-un mod care să permită verificarea faptului că au fost efectiv eliberate și, mai mult, au fost eliberate în condiții în care integritatea lor fizică și capacitatea de a-și exercita pe deplin drepturile lor sunt asigurate", (a se vedea articolul 21 din Convenția internațională pentru protecția tuturor persoanelor împotriva dispariției forțate, care a intrat în vigoare la 23 decembrie 2010).

73. În cazul de față, așa cum reiese din cele expuse mai sus, cu toate că s-a recunoscut prezența lui Ahmet Er la postul de jandarmi, funcționarii militari nu au întocmit niciun document cu privire la detenția lui Ahmet Er sau la pretinsa sa eliberare. În plus, procurorului care investiga dispariția i s-au dat informații confuze și contradictorii de către oficialii militari cu privire la pretinsa eliberare a lui Ahmet Er de la postul de jandarmi (a se vedea punctele 14, 23 și 24 la 26 supra).

74. Având în vedere cele de mai sus Curtea consideră ca fiind stabilit faptul că ruda reclamantilor, Ahmet Er, a rămas în custodia statului. Rezultă că Guvernul are obligația de a explica dispariția lui.

75. Pe baza acestei constatări, Curtea va proceda la examinarea plângerilor reclamantilor în temeiul articolului 2 din Convenție.

2. Dispariția lui Ahmet Er

76. În hotărârea sa *Timurtaş împotriva Turciei* (nr. 23531/94, §§ 82-83, CEDO 2000-VI), Curtea a statuat după cum urmează:

"... în cazul în care un individ este luat în custodie, în stare bună de sănătate, dar se dovedește a fi rănit în momentul eliberării, este de datoria statului să dea o explicație plauzibilă asupra modului în care aceste leziuni au fost cauzate, în caz contrar, se ridică o problemă în temeiul articolului 3 din Convenție În același sens, articolul 5 impune o obligație asupra statului de a răspunde pentru soarta persoanei luate în custodie publică și plasată, astfel, sub controlul autorităților Imposibilitatea autorităților de a oferi o explicație plauzibilă cu privire la soarta unui deținut, poate, în absența unui cadavru, ridica, de asemenea, o problemă în temeiul articolului 2 din Convenție și acest lucru va depinde de toate circumstanțele cauzei, și, în special, de existența unor dovezi circumstanțiale suficiente, bazate pe elemente concrete, din care să reiasă că se poate prezuma că deținutul a decedat în custodie...

În acest sens, perioada de timp care a trecut de când persoana a fost plasată în detenție, deși nu este decisivă în sine, este un factor relevant care trebuie luat în considerare. Trebuie să se admită că, cu cât trece mai mult timp fără nicio veste de la persoana reținută, cu atât este mai mare probabilitatea ca aceasta să fi decedat. Trecerea timpului poate, prin urmare, afecta într-o oarecare măsură calitatea elementelor circumstanțiale de probă înainte de a se ajunge la concluzia că persoana în cauză trebuie să fie presupusă decedată. În această privință, Curtea consideră că această situație dă naștere unor probleme care depășesc o simplă detenție ilegală prin încălcarea articolului 5. O astfel de interpretare este în concordanță cu protecția efectivă a dreptului la viață, oferită de articolul 2, care este una dintre prevederile fundamentale ale Convenției ... "

77. În speță, ruda reclamantilor, Ahmet Er, a dispărut în 1995. Curtea observă că dispariția sa coincide cu modelul de dispariții a unui număr mare de persoane din sud-estul Turciei între 1992 și 1996. Cu ocazia examinării unor astfel de dispariții, Curtea a ajuns la concluzia că dispariția unei persoane în sud-estul Turciei, la momentul respectiv, ar putea fi considerată ca punând viața în pericol (a se vedea, printre alte autorități, *Osmanoglu v. Turcia*, nr. 48804/99, 24 ianuarie 2008; *Akdeniz v. Turcia*, nr. 25165/94, 31 mai 2005; *Ipek v. Turcia*, nr. 25760/94, CEDO 2004 II (extrase), *Akdeniz și alții împotriva Turciei*, nr. 23954. / 94, 31 mai 2001; *Çiçek*, citată mai sus; *Tas v. Turcia*, nr. 24396/94, 14 noiembrie 2000; *Timurtaş*, citată mai sus; *Ertak v. Turcia*, nr. 20764/92, CEDO 2000 V, și *Cakici v. Turcia* [MC], nr. 23657/94, CEDO 1999 IV).

78. Mai mult decât atât, Curtea consideră că lipsa oricărei dovezi documentare referitoare la detenția lui Ahmet Er la postul de jandarmerie a crescut riscul pentru viața lui, în contextul general al situației din sud-estul Turciei la momentul dispariției sale.

79. Pentru motivele de mai sus, și luând în considerare faptul că nici o informație nu a ieșit la lumină în ceea ce-l privește pe Ahmet Er timp de aproape șaptesprezece ani de când a fost reținut de către forțele de securitate, Curtea admite că acesta trebuie să fie presupus decedat. Prin urmare, este antrenată responsabilitatea statului pârât pentru moartea lui. Constatând că autoritățile nu au prezentat ce anume s-a întâmplat cu Ahmet

Er în timpul detenției sale și că acestea nu se bazează pe niciun motiv legitim în ceea ce privește posibila utilizare a forței letale de către agenții statului, rezultă că răspunderea pentru decesul lui este imputabilă Guvernului pârât. În consecință, a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție, sub aspectul său material.

3. Cu privire la efectivitatea anchetei asupra dispariției lui Ahmet Er

80. Curtea reiterează faptul că obligația de a proteja dreptul la viață în conformitate cu articolul 2 din Convenție, coroborată cu obligația generală a statului în temeiul articolului 1 de a "recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția [sa] drepturile și libertățile definite în [] Convenție", impune implicit că ar trebui să existe o anchetă oficială efectivă atunci când persoane au fost ucise ca urmare a utilizării forței (a se vedea *McCann și alții împotriva Marii Britanii*, 27 septembrie 1995, § 161, seria A nr. 324). În această privință, Curtea arată că această obligație nu se limitează la cazurile în care este evident că moartea a fost cauzată de un agent al statului (a se vedea *Salman*, citată mai sus, § 105).

81. Ancheta trebuie să fie efectivă în sensul că aceasta este de natură să conducă la identificarea și pedepsirea celor responsabili (a se vedea *Oğur v. Turcia* [MC], nr. 21594/93, § 88, CEDO 1999-III). Aceasta nu este o obligație de rezultat, ci de mijloace. Autoritățile trebuie să ia măsurile rezonabile de care dispun pentru a strânge probe cu privire la incident, inclusiv, *inter alia*, declarații ale martorilor oculari (a se vedea *Tanrıkulu v. Turcia* [MC], nr. 23763/94, § 109, CEDO 1999 IV). Orice deficiență în investigație, care subminează capacitatea de a stabili cauza morții sau persoana responsabilă, reprezintă o neîndeplinire a acestui standard. Nevoia de celeritate este importantă, mai ales atunci când se pretinde că a avut loc o dispariție în detenție.

82. Obligațiile de mai sus se aplică și în cazurile în care o persoană a dispărut în circumstanțe care pot fi considerate ca punând viața în pericol. În această privință, Curtea a statuat deja că dispariția rudei reclamantilor ar putea fi considerată ca punând în pericol viața (a se vedea punctul 77 supra).

83. În cazul de față, procurorul a fost informat cu privire la detenția lui Ahmet Er aceeași zi, la data de 14 iulie 1995. Cu toate acestea, Curtea observă că plângerea imediată, detaliată și serioasă în ceea ce privește detenția rudei reclamantilor de către forțele de securitate nu a reușit să-l impulsioneze pe procuror să ia vreo măsură.

84. Nu reiese că procurorul ar fi luat măsuri decât după aproximativ două zile, când a contactat un ofițer de comando prin telefon (a se vedea punctul 14 supra). Chiar și atunci când ofițerul a confirmat că Ahmet Er a fost dus la secția de jandarmerie, iar familia a confirmat că Ahmet Er nu a fost eliberat, procurorul nu a audiat vreun membru al forțelor de securitate decât după alte cinci luni (a se vedea punctul 23 supra). Deși procurorul a făcut

cercetări și a cerut lămuriri personalului militar care nu au reușit să răspundă la apelurile sale, ancheta sa pare să fi pierdut ritmul, ritm pe care nu l-a recâștigat nici chiar după ce personalul militar a confirmat că Ahmet Er a fost ținut în stația de jandarmi fără ca procedura aplicabilă să fi fost urmată.

85. Se pare că procurorul a acceptat fără vreo investigație suplimentară ceea ce oficialii militari i-au spus despre presupusa eliberare a lui Ahmet Er. Procurorul nu a luat nicio măsură, de exemplu, pentru a se asigura că oficialii militari au fost chemați la răspundere pentru detenția ilegală a lui Ahmet Er la postul de jandarmi.

86. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că organele de urmărire penală nu au făcut încercări serioase pentru a afla ce s-a întâmplat cu ruda reclamanților.

87. Având în vedere cele de mai sus, Curtea constată că ancheta efectuată cu privire la dispariția rudei reclamanților nu a fost una adecvată și, prin urmare, s-au încălcat obligațiile procedurale ale statului de a proteja dreptul la viață. Prin urmare, a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție sub aspect procedural.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE ÎN CEEA CE-L PRIVEȘTE PE AHMET ER

88. Reclamanții au pretins o încălcare a articolului 3 din Convenție, susținând că ruda lor, Ahmet Er, a fost supusă la rele tratamente în timpul detenției de la postul de jandarmi.

89. Guvernul a contestat acest argument.

90. Curtea a examinat afirmația reclamanților în lumina probelor prezentate de către aceștia. Se consideră că nu există un temei suficient pentru a conchide că Ahmet Er a fost victima unui tratament contrar articolului 3 din Convenție la postul de jandarmi.

91. Rezultă că acest capăt de cerere este vădit neîntemeiat și trebuie respins în conformitate cu articolul 35 § 3 și 4 din Convenție.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE ÎN CEEA CE-I PRIVEȘTE PE RECLAMANȚI

92. Reclamanții au pretins o încălcare a articolului 3 din Convenție având în vedere suferința care rezultă din imposibilitatea lor de a afla ce s-a întâmplat cu ruda lor. Articolul 3 din Convenție prevede după cum urmează:

"Nimeni nu va fi supus torturii sau tratamentelor inumane sau degradante."

93. Curtea notează că acest capăt de cerere este legat de cel examinat mai sus (a se vedea punctul 61) și, prin urmare, trebuie să fie, de asemenea, declarat admisibil.

94. Curtea reiterează că problema dacă un membru al familiei unei "persoane dispărute" este o victimă a unui tratament contrar articolului 3 din Convenție va depinde de existența unor factori speciali care dau suferinței reclamantului o dimensiune distinctă de cea a stresului emoțional care poate fi considerat ca fiind inevitabil pentru rudele unei victime a unei încălcări grave a drepturilor omului. Elemente relevante vor include proximitatea legăturii de familie -, în acest context, o anumită greutate se va atașa legăturii părinte-copil - circumstanțele particulare ale relației, măsura în care membrul de familie a asistat la evenimentele în cauză, implicarea membrului de familie în încercările de a obține informații despre persoana dispărută și modul în care autoritățile au răspuns la aceste probleme (a se vedea *Ipek*, citată mai sus, §§ 181-183, și autoritățile citate acolo). În continuare, Curtea subliniază că esența unei astfel de încălcări rezidă nu atât de mult în faptul "dispariției" rudei respective, ci se referă mai degrabă la reacțiile autorităților și atitudinile față de situație atunci când aceasta le este adusă la cunoștință. În legătură cu aceste din urmă aspecte, o rudă poate pretinde a fi o victimă directă a comportamentului autorităților (a se vedea *Cakici*, citată mai sus, § 98).

95. În cauza de față, Curtea notează că reclamanții sunt copiii și frații sau surorile persoanei dispărute Ahmet Er. Unii dintre ei au fost martori la incidentul în urma căruia Ahmet Er a fost luat de către soldați cu aproximativ șaptesprezece ani în urmă, iar reclamanții nu au mai auzit de el de atunci. În ciuda faptului că reclamanții au sesizat autoritățile naționale cu privire la dispariția rudei lor pentru a li se comunica informațiile pe care le-ar avea autoritățile cu privire la detenția nerecunoscută, autoritățile nu au luat nicio măsură semnificativă, în pofida caracterului ilegal al detenției (a se vedea punctul 87 supra).

96. Având în vedere cele de mai sus, Curtea constată că reclamanții au suferit, și continuă să sufere, stres și suferință ca urmare a dispariției rudei lor și a incapacității lor de a afla ce s-a întâmplat cu Ahmet Er. Modul în care plângerile lor au fost tratate de către autorități trebuie să fie considerate un tratament inuman contrar articolului 3 din Convenție (a se vedea *Tanis și alții*, citată mai sus, § § 218-221).

97. Prin urmare, Curtea conchide că a existat o încălcare a articolului 3 din Convenție în ceea ce-i privește pe reclamanți.

IV. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 5 DIN CONVENȚIE

98. În plus, reclamanții s-au plâns că ruda lor a fost lipsită de libertatea sa cu încălcarea articolului 5 din Convenție.

99. Guvernul a contestat acest argument.

100. Articolul 5 din Convenție, în măsura în care este relevant, prevede următoarele:

"1. Orice persoană are dreptul la libertate și la securitatea persoanei sale. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și în conformitate cu o procedură prevăzută de lege:

(a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțată de către un tribunal competent;

(b) dacă a făcut obiectul unei arestări sau detenții legale pentru nesupunerea la o hotărâre a unei instanțe, pronunțată conform legii, sau în scopul de a asigura îndeplinirea unei obligații prevăzute de lege;

(c) dacă a făcut obiectul unei arestări sau detenții legale în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente pe baza suspiciuni rezonabile de a fi comis o infracțiune sau când aceasta este considerată în mod rezonabil necesară pentru a împiedica săvârșirea unei infracțiuni sau fuga după săvârșirea acesteia ;

(d) reținerea legală a unui minor în scopul supravegherii educative sau în scopul aducerii sale în fața autorității judiciare competente;

(e) detenția legală a unei persoane pentru prevenirea răspândirii bolilor infecțioase, a persoanelor alienate mintal, alcoolice sau dependente de droguri sau a unui vagabond;

(f) arestarea sau detenția legală a unei persoane pentru a o împiedica să intre neautorizat în țară sau a unei persoane care face obiectul unei proceduri de expulzare ori de extrădare.

.... "

101. Curtea notează că acest capăt de cerere este legat de cel examinat mai sus (a se vedea punctul 61) și, prin urmare, trebuie să fie, de asemenea, declarat admisibil.

102. Curtea subliniază importanța fundamentală a garanțiilor prevăzute la articolul 5 din Convenție pentru asigurarea, într-o democrație, a dreptului persoanelor de a nu fi supuse unei detenții arbitrare. În această privință, orice măsură privativă de libertate nu trebuie doar să fi fost efectuată în conformitate cu normele de fond și de procedură din legislația națională, dar trebuie să fie și în conformitate cu scopul articolului 5 din Convenție, și anume, de a proteja individul de o detenție arbitrară.

103. Pentru a minimiza riscurile de detenție arbitrară, articolul 5 din Convenție prevede un set de drepturi materiale destinate să asigure faptul că privarea de libertate poate fi supusă controlului judiciar independent și asigură responsabilitatea autorităților pentru această măsură. Detenția nerecunoscută a unei persoane este o negare completă a acestor garanții și reprezintă o încălcare gravă a articolului 5 din Convenție. Având în vedere responsabilitatea autorităților de a răspunde de persoanele fizice aflate sub controlul lor, articolul 5 din Convenție le cere să ia măsuri eficiente pentru a le proteja împotriva riscului de dispariție și pentru a efectua o anchetă promptă și eficientă cu privire la o plângere conform căreia o persoană ar fi fost luată în custodie și nu a fost văzută de atunci (a se vedea *Akdeniz*, citată mai sus, § 129, și autoritățile citate acolo).

104. Curtea a constatat deja că ruda reclamantilor, Ahmet Er, a fost luat din satul lui de către membri ai forțelor de securitate la data de 14 iulie 1995 și că a fost văzut ultima dată în mâinile acestor forțe de securitate la un post de jandarmi. Detenția sa nu a fost înregistrată în evidența instituției și nu există nicio înregistrare oficială a pretensei sale eliberări. În opinia Curții, acest fapt în sine trebuie să fie considerat o încălcare gravă, deoarece această atitudine permite celor responsabili de un act de privare de libertate să ascundă implicarea lor într-o crimă, să-și acopere urmele și să eludeze răspunderea pentru soarta un deținut. În plus, lipsa înregistrării unor date cum ar fi data, ora și locul de detenție, numele deținutului, precum și motivele detenției, numele persoanei care efectuează aceasta și ora și data eliberării trebuie să fie văzută ca incompatibilă cu scopul însuși al articolului 5 din Convenție (ibid., § 130).

105. În consecință, Curtea constată că Ahmet Er a fost ținut în detenție nerecunoscută, în absența completă a garanțiilor prevăzute la articolul 5 din Convenție și că a existat o încălcare a dreptului la libertate și la securitatea persoanei garantat de această dispoziție.

V. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 13 DIN CONVENȚIE

106. În sfârșit, reclamantii s-au plâns că nu au avut o cale de recurs efectivă în sensul articolului 13 din Convenție, prin care să obțină o anchetă cu privire la dispariția și decesul ulterior al rudei lor și de a solicita despăgubiri.

107. Guvernul a susținut că s-a efectuat de către autoritățile naționale o anchetă efectivă.

108. Articolul 13 din Convenție prevede:

"Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta [] Convenție au fost încălcate trebuie să aibă o cale de atac efectivă în fața unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea a fost comisă de persoane care acționează în calitate oficială."

109. Curtea notează că această plângere este legată de cea examinată mai sus (a se vedea punctul 61) și, prin urmare, trebuie să fie, de asemenea, declarată admisibilă.

110. Curtea reiterează că articolul 13 din Convenție garantează disponibilitatea, la nivel național, a unei căi de recurs pentru exercitarea drepturilor și libertăților Convenției, sub orice formă sunt acestea prevăzute în ordinea juridică internă. Articolul 13 din Convenție impune, astfel, asigurarea unei căi de recurs interne pentru a examina substanța unei "plângeri aparent întemeiate" în temeiul Convenției și pentru a se acorda reparație adecvată, deși statele contractante beneficiază de o marjă de apreciere cu privire la modul în care acestea se conformează obligațiilor care le revin în temeiul Convenției în sensul acestei dispoziții. Domeniul de aplicare al obligației prevăzute la articolul 13 din Convenție, de asemenea,

variază în funcție de natura plângerii reclamantului în temeiul Convenției. Cu toate acestea, calea de recurs cerută de articolul 13 din Convenție trebuie să fie "efectivă", în teorie și în practică, în special în sensul că exercitarea ei nu trebuie să fie nejustificat împiedicată de actele sau omisiunile autorităților statului pârât (a se vedea *Aksoy v. Turcia*, 18 decembrie 1996, § 95, Culegere de hotărâri și decizii 1996-VI).

111. În plus, în cazul în care rudele au o plângere aparent întemeiată că un membru al familiei lor a dispărut în mâinile autorităților, sau în cazul în care un drept fundamental, cum este dreptul la viață, este în joc, articolul 13 impune, în plus față de plata despăgubirilor, dacă este cazul, efectuarea unei investigații aprofundată și eficientă capabilă să ducă la identificarea și pedepsirea celor responsabili (a se vedea *Timurtaş*, citată mai sus, § 111, precum și alte autorități citate).

112. Având în vedere constatarea Curții conform căreia autoritățile naționale nu și-au îndeplinit obligația lor de a proteja viața rudei reclamantilor, aceștia aveau dreptul la o cale de recurs efectivă, în sensul prezentat în paragraful precedent.

113. În consecință, autoritățile au obligația de a efectua o anchetă efectivă cu privire la dispariția rudei reclamantilor. Având în vedere punctele 83 - 87 supra, Curtea constată că statul pârât nu a reușit să respecte această obligație.

În consecință, a existat o încălcare a articolului 13 din Convenție.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

114. Articolul 41 din Convenție prevede:

"Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât repararea parțială, Curtea acordă, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă părții vătămate. "

A. Prejudiciul material

115. Primii șapte reclamanți, care sunt copiii lui Ahmet Er, au pretins, fiecare, suma de 25 000 de lire turcești (TRY) (aproximativ 14 000 de euro) și al optulea reclamant, domnul Ali Er, a pretins suma de 45 000 TRY (aproximativ 25 000 de euro), cu titlu de prejudiciu material. Cea de-a noua reclamantă, doamna Mumi Er, nu a făcut o cerere de acordare de prejudiciu material.

116. Domnul Ali Er a susținut că la doi ani după dispariția fratelui său, soția fratelui său a murit, iar copiii nu au avut pe nimeni care să aibă grijă de ei. Domnul Er a susținut că el i-a îngrijit pe nepoții și nepoatele sale după dispariția tatălui lor. În susținerea afirmațiilor sale, el a trimis Curții o

scrisoare semnată de către autoritatea locală, care arată că șase din primii șapte reclamanți încă trăiau în locuința închiriată a domnului Ali Er.

117. Guvernul a fost de părere că nu există nicio legătură de cauzalitate între prejudiciul pretins de reclamanți și plângerile lor și că sumele solicitate sunt neîntemeiate.

118. În ceea ce privește cererea reclamanților de prejudiciu material, jurisprudența Curții a stabilit că trebuie să existe o legătură clară de cauzalitate între prejudiciul pretins și încălcarea Convenției și că acest fapt ar putea, după caz, include o compensație în ceea ce privește venitul nerealizat (a se vedea, printre alte autorități, *Barberà, Messegue și Jabardo c. Spaniei* (articolul 50), 13 iunie 1994, §§ 16-20, Seria A, nr. 285 C, și *Cakici*, citată mai sus, § 127). Curtea a constatat (a se vedea punctul 79 de mai sus), că autoritățile sunt responsabile, în temeiul articolului 2 din Convenție, de dispariția și decesul ulterior al rudei reclamanților.

119. De asemenea, Curtea notează că susținerea celui de-al optulea reclamant că el a avut grijă de copiii fratelui său ca urmare a dispariției rudei lui nu a fost contestată de către Guvern. În aceste condiții, s-a stabilit o legătură directă de cauzalitate între încălcarea articolului 2 și pierderea sprijinului financiar oferit de Ahmet Er reclamanților.

120. Având în vedere cele de mai sus Curtea, decide în echitate, să acorde celui de-al optulea reclamant, Ali Er, suma de 25.000 de euro. De asemenea, acordă primilor șapte reclamanți împreună, și anume, dl Mehmet Er, doamna Gülşen Er, domnul Er Islam, dl Adnan Er, domnul Er Hızır, dna Hatice Er și dna Belkisa Er, suma de 35.000 de euro.

B. Prejudiciul moral

121. Fiecare dintre cei nouă reclamanții au pretins suma de 35,000 TRY (aproximativ 19 500 de euro) cu titlu de prejudiciu moral.

122. Guvernul a considerat sumele solicitate excesive și nefondate. În opinia sa, o constatare a unei încălcări ar constitui o compensație suficientă pentru orice prejudiciu moral suferit de reclamanți.

123. Curtea observă că a constatat că autoritățile trebuie să fie trase la răspundere pentru dispariția și moartea rudei reclamanților. În plus față de încălcarea articolelor 2, 3 și 5 a mai constatat că autoritățile nu au făcut o anchetă efectivă și nici nu au oferit o cale de recurs efectivă în ceea ce privește aceste încălcări, contrar obligației procedurale desprinse din articolul 2 din Convenție și cu încălcarea articolului 13 din Convenție. În aceste circumstanțe, Curtea acordă reclamanților opt și nouă, domnul Ali Er și dna Mumi Er, 5.000 de euro fiecare, iar celorlalți șapte reclamanți, în comun, suma de 55.000 de euro, cu titlu de prejudiciu moral.

C. Cheltuieli de judecată

124. Reclamanții au susținut că au suportat cheltuieli de judecată și au transmis Curții documente care arată că au transferat un total de 450 TRY (aproximativ 250 de euro) reprezentantului lor legal cu titlu de cheltuieli de traducere. De asemenea, reclamanții au depus în fața Curții documente care arată că au avut întâlniri regulate cu reprezentantul lor legal.

125. Guvernul a considerat că reclamanții nu au avut nicio pretenție în ceea ce privește rambursarea cheltuielilor de judecată.

126. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor numai în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost real și necesar suportate și sunt rezonabile în cuantum. În speță, ținând seama de documentele aflate în posesia sa și de criteriile de mai sus, Curtea acordă reclamanților, împreună, suma de 250 de euro cu titlu de cheltuieli de traducere.

D. Dobânda

127. Curtea consideră oportun ca rata dobânzii moratorii să se bazeze pe rata marginală de împrumut a Băncii Centrale Europene, la care se vor adăuga trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* plângerea privind relele tratamente la care a fost supusă ruda reclamanților, Ahmet Er, la postul de jandarmi inadmisibilă și restul cererii admisibilă;

2. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție în ceea ce privește dispariția decedatului prezumat al rudei reclamanților;

3. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 2 din Convenție în ceea ce privește eșecul autorităților statului pârât de a efectua o anchetă adecvată și efectivă cu privire la dispariția rudei reclamanților și la decedatul ulterior prezumat al acesteia;

4. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 3 din Convenție în ceea ce privește reclamanții;

5. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 5 din Convenție în ceea ce privește reținerea ilegală a rudei reclamanților la postul de jandarmi;

6. *Hotărăște* că a existat o încălcare a articolului 13 din Convenție;

7. *Hotărăște*

(a) că statul pârât să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:

(i) 35.000 EUR (treizeci și cinci mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută, primilor șapte reclamanți, împreună, titlu de prejudiciu material;

(ii) 25.000 EUR (douăzeci și cinci mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută, celui de-al optulea reclamant, domnul Ali Er, cu titlu de prejudiciu material;

(iii) 5.000 EUR (cinci mii euro), plus orice taxă care poate fi percepută, pentru fiecare dintre reclamanții al optulea și al nouălea, și anume domnul Ali Er și dna Mumi Er, cu titlu de prejudiciu moral;

(iv) 55.000 EUR (cincizeci și cinci de mii de euro), plus orice taxă care poate fi percepută, celorlalți șapte reclamanți împreună, cu titlu de prejudiciu moral;

(v) 250 EUR (două sute cincizeci euro), plus orice taxă care poate fi percepută, reclamanților, cu titlu de cheltuieli de judecată;

(b) ca din momentul expirării termenului de trei luni susmenționat, până la data plății să se plătească o dobândă simplă la o rată egală cu rata marginală de împrumut a Băncii Centrale Europene, plus trei puncte procentuale;

8. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la data de 31 iulie 2012, în conformitate cu articolul 77 § 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Stanley Naismith
Grefier

Françoise Tulkens
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 din Convenție și articolul 74 § 2 din Regulamentul Curții, opinia separată a judecătorului A. Sajó este anexată la prezenta hotărâre.

F.T.
S.H.N.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2013.

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Prezenta traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului Fiduciar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Ea nu obligă în niciun fel Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Traducerea poate fi reprodusă în scop necomercial, condiția fiind ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior și la Fondul Fiduciar pentru Drepturile Omului. Dacă intenționați să folosiți vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/ European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has share it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/ Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2013

Les langues officielles de la Cour Européenne des Droits de l'Homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) où de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.